

Regeringens
budgetproposition
2013 ur ett
studentperspektiv

SFS

Sveriges förenade studentkårer

Innehåll

Inledning	5
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	5
Sammanfattning	5
Kommentar	5
Utgiftsområde 12 –Ekonomisk trygghet för föräldrar och barn	6
3.6 Politikens inriktning	6
<i>Höjd föräldrapenning på grundnivå</i>	6
Sammanfattning	6
Kommentar	6
Utgiftsområde 15 Studiestöd	6
3.7 Politikens inriktning	6
Sammanfattning	6
Kommentar	6
Sammanfattning	7
Kommentar	7
Sammanfattning	7
Kommentar	7
3.8.2 1:2 Studiemedel m.m.	8
Sammanfattning	8
Kommentar	8
Sammanfattning	8
Kommentar	8
Sammanfattning	8
Kommentar	8
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	9
4.5 Vuxenutbildning	9
Sammanfattning	9
Kommentar	9
4.5.1 Satsningar inom kommunernas gymnasiala vuxenutbildning	9
Sammanfattning	9
Kommentar	9
4.5.3 Tillfällig satsning på yrkeshögskolan 2013-2016	10

Sammanfattning	10
Kommentarer	10
4.5.4 Utbildning i svenska för invandrare (SFI).....	10
Sammanfattning	10
Kommentar	10
4. 6 Universitet och högskolor	10
4.6.1 Insatser för ökad kvalitet	10
<i>Högre ersättning till humaniora och samhällsvetenskap</i>	10
Sammanfattning	10
Kommentar	10
<i>Kvalitet som mål/Konkurrera med kvalitet</i>	11
Sammanfattning	11
Kommentar	11
<i>Renodlade roller för myndigheterna</i>	12
Sammanfattning	12
Kommentar	12
<i>Resurstilldelning utifrån kvalitet</i>	12
Sammanfattning	12
Kommentar	12
<i>Högskolans utbildningsuppdrag</i>	13
Sammanfattning	13
Kommentar	13
4.6.2 Insatser för ökad effektivitet.....	13
<i>Studenter som inte är aktiva</i>	13
Sammanfattning	13
Kommentar	14
<i>Att analysera effektivitet</i>	14
Sammanfattning	14
Kommentar	14
4.6.3 Ett förändrat högskolelandskap.....	14
Sammanfattning	14
Kommentar	14
4.6.4 Platser i högre utbildning	15
Sammanfattning	15
Kommentar	15
4.7. Forskning	16
4.7.1 Ökade anslag	16
Sammanfattning	16

Kommentar	16
4.7.2 Högre kvalitet och effektivitet.....	16
<i>Ökade anslag till universitet och högskolor</i>	16
Sammanfattning	16
Kommentar	16
<i>Framstående forskare</i>	16
Sammanfattning	16
Kommentar	17
4.7.7 Nyttiggörande av forskning	17
Sammanfattning	17
Kommentar	17
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	18
4. Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	18
4.6. Politikens inriktning	18
<i>Utvecklat regelverk för ökat bostadsbyggande</i>	18
Sammanfattning	18
Kommentar	18
<i>Åtgärder för att öka utbudet av bostäder för studenter och unga</i>	18
Sammanfattning	18
Kommentar	18
<i>Förbättrade villkor för hyresrätten</i>	19
Sammanfattning	19
Kommentar	19
4.7. Förslag till regeländringar för en ökad privatuthyrning av bostäder.....	19
Sammanfattning	19
Kommentar	19
4.8.4 Innovativt byggande.....	20
Sammanfattning	20
Kommentar	20
4.8.5. 1:5 Boverket.....	20
Sammanfattning	20
Kommentar	20

Förord

Årets budgetproposition är en intressant läsning för oss som arbetar med frågor som rör högre utbildning och forskning. Men trots en betydande satsning på forskning och ett antal åtgärder för att öka byggandet av studentbostäder finns mycket kvar att önska. Inte minst behövs mer omfattande satsningar på grundutbildningen för att svara mot det ökade söktrycket och garantera en utbildning av högsta kvalitet.

I budgetpropositionen presenteras 4200 tillfälliga platser och 1600 permanenta platser för ingenjörer inom universitet och högskola. Platserna lanseras som ett tillskott, när lärosätena i själva verket tvingas dra ner på tusentals platser kommande åren. De nya platserna är en blygsam tröst i förhållande till de mellan tjugo och trettio tusen platser som kan komma att försvinna framöver. Det våra lärosäten behöver är resurser för att på kort sikt möta den fortsatt stora mängden sökande och på längre sikt genomföra de förändringar som behövs för att kunna garantera en hög utbildningskvalitet.

Regeringens vilja att satsa betydande summor på forskning den kommande fyraårsperioden är positiv, men hur medlen ska fördelas förbryllar i vissa avseenden. Inte minst gäller det satsningen på spetsforskning som riskerar att koncentrera medlen till vissa framgångsrika individer och forskningsmiljöer. Självklart behöver Sverige framgångsrika forskare, men också bredden i forskningen är viktig. För en högkvalitativ grundutbildning krävs en god forskningsanknytning. Då måste alla studenter få möjlighet att träffa lärare med vetenskaplig kompetens som har goda förutsättningar att kombinera forskning och undervisning. Förlorar vi bredden inom forskningen riskerar dessa möten att bli färre.

Att budgetpropositionen innehåller flera satsningar för att öka utbudet av studentbostäder är glädjande. Det gäller ambitionen att se över regler, förkorta handläggningstider och att stimulera innovativt byggande för unga och studenter. Men den akuta situation som råder kräver kraftfullare insatser och regeringens ambitioner är inte höga nog.

Årets höstbudget innehåller flera väntade satsningar, men också en och annan överraskning. SFS är positiva till att utbildning, forskning och studenters boende är frågor som får ta plats när pengarna ska fördelas, men vi tror fortfarande att regeringen kan bättre!

Erik Arroy, ordförande SFS

Erik Pedersen, vice ordförande SFS

Inledning

I följande dokument presenteras sammanfattningar av - och SFS kommentarer till - de förslag som rör studentgruppen i budgetpropositionen för 2013. I enstaka fall förekommer information från regeringens hemsida för att förtydliga innehållet i ett visst förslag.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Sammanfattning

Från och med 2011 fördelas till universitet och högskolor stipendiemedel som är avsedda för särskilt kvalificerade studieavgiftsskyldiga studenter. Stipendiemedel som avser studenter som kommer från länder som klassificeras som mottagarländer för bistånd inkluderas i biståndsbudgeten. Utöver stipendierna till studenter från mottagarländer för bistånd fördelar Svenska Institutet 60 miljoner kronor till fleråriga stipendier.

Ett par dagar innan budgetpropositionen släpptes meddelade utbildningsministern genom ett pressmeddelande att medlen för stipendier till studenter från biståndsländer dubbleras. Siffrorna går inte att utläsa ur själva budgetpropositionen på ett tydligt sätt men i pressmeddelandet stod följande:

”Medlen för stipendier till avgiftsskyldiga studenter från utvecklingsländer höjs med 50 miljoner kronor från och med 2013. Det innebär att totalsumman för denna grupp studenter blir 100 miljoner kronor per år.

Stipendierna fördelas till studenterna av Svenska institutet. Finansieringen sker via anslaget för biståndsverksamhet.

Därutöver finns också 60 miljoner kronor per år för stipendier till särskilt kvalificerade studenter från övriga länder. De medlen fördelas till universitet och högskolor av Internationella programkontoret.”

Kommentar

SFS välkomnar det utökade stipendiesystemet för avgiftsbelagda studenter. Sammanlagt läggs 160 miljoner kronor på stipendier till tredjelandsstudenter. I jämförelse med den summa regeringen beräknar frigörs, vilket är 535 miljoner kronor, är dock summan inte hög. Medlen frigörs genom att takbeloppen minskar på grund av att tredjelandsstudenter inte längre kan studera avgiftsfritt i Sverige. Utländska studenter bidrar till ökad kvalitet i högre utbildning för svenska studenter samt är på lång sikt positivt för Sverige. Därför bör ytterligare utvidgningar ske i stipendiesystemen till tredjelandsstudenter. SFS ståndpunkt är att all utbildning ska vara avgiftsfri för alla studenter oavsett nationalitet (se vidare kommentaren under 6.1).

Utgiftsområde 12 – Ekonomisk trygghet för föräldrar och barn

3.6 Politikens inriktning

Höjd föräldrapenning på grundnivå

Sammanfattning

Föräldrapenningens grundnivå höjs från 180 kronor per dag till 225 kronor per dag.

Kommentar

Den som studerar och inte arbetat in någon sjukpenningsgrundande inkomst (SGI) innan studierna är hänvisad till grundbeloppet i föräldraförsäkringen. En höjning av grundbeloppet är därför positivt om än inte tillräcklig. Denna höjning ger en ersättning på omkring 5000 kronor per månad vilket ska jämföras med studiemedel på strax under 9000 kronor. Att studerande utan inarbetad SGI får så låg ersättning är djupt problematiskt. Det är oacceptabelt att studenter riskerar att stå utanför grundläggande trygghetsystem och detta måste åtgärdas. Vidare måste det finnas en möjlighet för studenter att dela på vårdnaden av sjukt barn. Med en heterogen studentpopulation måste det finnas möjlighet för alla att ta del av högre utbildning.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.7 Politikens inriktning

Sammanfattning

Regeringen skriver i propositionen att de vid upprepade tillfällen höjt studiemedelsbeloppet de senaste åren. Studiemedlet uppgår efter 2012 års höjning till cirka 9 700 kronor per studiemånad, enligt regeringens beräkning. Enligt propositionen är månadsbeloppet nu högre än de kostnader en student beräknas ha enligt de kalkyler som görs av Sveriges förenade studentkårer och Swedbank.

Kommentar

9700 kronor per studiemånad är den genomsnittliga summa studenter får varje månad när det samlade beloppet som CSN betalar ut slås ut på antal studiemånader. Summan är högre än det belopp som studenterna erhåller för fyra veckor eftersom en större utbetalning sker vid terminens start. Vid terminsstart är de genomsnittliga utgifterna för en student högre än under resten av terminen. Både Swedbank och SFS har valt att beräkna studenternas budget utifrån de 8920 kronor som betalas ut från CSN övriga månader. Med andra ord de pengar en student med fullt studiemedel har att röra sig med en vanlig månad under terminen.

Eftersom studenters löpande utgifter uppgår till minst 9 660 kronor i månaden 2012, saknas 740 kronor för att täcka nödvändiga kostnader. Regeringens påstående angående SFS beräkningar är därför missvisande och studiemedlet är fortfarande för lågt. Att regeringens höjningar framförallt gällt lånedelen är också problematiskt eftersom det ökar studenternas skuldsättning. SFS anser att studiemedlet måste höjas ytterligare och att bidragsdelen borde utgöra minst halva summan av studiemedlet.

Sammanfattning

Regeringen avser att under hösten överlämna en proposition om ett nytt system för utlandsstudiestödet till riksdagen. Förslaget utgår från betänkandet *Studiemedel för gränslös kunskap* (SOU 2011:26).

Kommentar

SFS har svarat på remissen som skickades ut i samband med SOU 2011:26. SFS konstaterar i sitt remissvar att det finns ett behov av ett enhetligt och lättöverskådligt studiemedelssystem och delar betänkandets bedömning att det befintliga systemet för beräkning av schablonbelopp för studiemedel för utlandsstudier är godtyckligt. Men SFS oroas samtidigt av att flera av förslagen i betänkandet lägger en större bevisbörda på den enskilde och att rättsäkerheten för studenter därmed försvagas.

Sammanfattning

CSN har på regeringens uppdrag författat en rapport angående bestämmelser om studiemedel vid sjukdom. Rapporten behandlar bland annat frågan om deltidssjukskrivning för studerande. Regeringen avser nu att överlämna rapporten till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (PSFU)

Kommentar

Frågan om möjligheten att kombinera studier med deltidssjukskrivning är av största vikt för studentgruppen. Dagens system innebär att en studerande inte kan kombinera sjukersättning med studiemedel om studieförmågan är delvis nedsatt. Systemet gör att studerande tvingas studera heltid trots sin sjukdom eller helt avstå sina studier och sjukskrivas på heltid. Att studera på heltid trots nedsatt förmåga innebär en överhängande risk för den studerande att inte nå studiemålen. Det kan i sin tur skapa problem vid ansökan om studiemedel eller i värsta fall leda till att den studerande väljer att avsluta sin utbildning. Att CSN:s rapport, som föreslår ändringar i reglerna för att möjliggöra deltidssjukskrivning för studerande, lämnas till PSFU är ett viktigt steg i rätt riktning. Förslaget innebär dock att studerande fortsatt måste ta studiemedel för att omfattas av försäkringen. Något som är djupt problematiskt då ca 40% av de studerande ej tar studiemedel. SFS vill att en standardförsäkring införs som inte är kopplad till studiemedelssystemet och som gör det praktiskt möjligt att kombinera deltidsstudier med deltidssjukskrivning.

3.8.2 1:2 Studiemedel m.m.

Sammanfattning

Regeringen föreslår att 47 miljoner kronor avsätts för att höja tilläggsbidraget med 10 procent för studerande med barn. Höjningen innebär att tilläggsbidraget för fyra veckors heltidsstudier höjs från 528 kronor till 580 kronor vid ett barn, från 860 kronor till 948 kronor vid två barn och från 1 036 kronor till 1 140 kronor vid tre barn (2012 års nivå).

Kommentar

Den svenska studentpopulationen är heterogen och det måste finnas förutsättningar för samtliga grupper att studera på högskolan. SFS delar regeringens bild av att tilläggsbidraget för studerande med barn behöver höjas för att gruppen inte ska välja bort studier. Höjningen innebär dock inte mer än omkring 50 kronor per barn och månad vid ett barn och ännu mindre vid flera barn, vilket måste ses som en blygsam förbättring av gruppens villkor. Det är ett steg i rätt riktning men det måste till fortsatta höjningar av tilläggsbidraget.

Sammanfattning

Den satsning som gjort det möjligt för arbetslösa personer mellan 20 och 24 år utan fullständig gymnasie- eller grundskoleutbildning att studera med en högre bidragsnivå föreslås förlängas med ett år.

Kommentar

Satsningen är ett bra sätt att värna om allas möjlighet att ta steget till den högre utbildningen. De hinder som tidigare har funnits, kopplade till ålder, har varit godtyckliga eftersom de inte är anpassade efter de studerandes behov och livssituation. Därför är en förlängning av satsningen positiv. Kriterierna för en höjd bidragsnivå är dock svåra att förstå, vilket kan innebära ett onödigt hinder för den som är berättigad till att söka bidraget.

Sammanfattning

Regeringen har för avsikt att överlämna ett förslag till riksdagen om att införa en tidsgräns när det gäller studiemedelsprövning av äldre studieresultat. Förslaget motiveras utifrån att människor ska kunna studera på nytt även om de har mindre lyckade studier långt bakom sig.

Kommentar

Det är i dag ett problem att studerande som inte presterat tillräckligt inom studierna för flera år sedan får avslag från CSN. För att skapa förutsättningar för ett livslångt lärande och möjlighet att återgå till högre utbildning är det därför nödvändigt att det görs förändringar av reglerna för prövning av äldre studieresultat. Regeringen bör även se över övriga regler som infördes 2010 och utvärdera effekterna av dessa.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

4.5 Vuxenutbildning

Sammanfattning

För att möta den svaga konjunkturen skapar regeringen 35 000 fler årsplatser inom vuxenutbildningen för åren 2013-2016. Det största antalet införs under 2013 då 13 900 utbildningsplatser skapas. Regeringen satsar särskilt på yrkesinriktad vuxenutbildning.

Kommentar

Satsningar på vuxenutbildning är positivt. Bildning är en grund för ett demokratiskt samhälle och vägen för att komplettera till högskolebehörighet efter gymnasiet ska vara en möjlighet för varje individ. Det är positivt att arbetet framskrider inom det svenska kvalifikationsramverket (NQF) så att olika kunskaper kan valideras på ett säkert och förutsägbart sätt. Det ska emellertid noteras att de utökade platserna inom vuxenutbildningen i praktiken finansieras av de medel som frigörs genom de indragna tillfälliga studieplatserna i högskolan. SFS hade hellre sett att regeringen gjort dessa högskoleplatser permanenta för att tillgodose sektorns behov och samtidigt investerat i vuxenutbildning.

4.5.1 Satsningar inom kommunernas gymnasiala vuxenutbildning

Sammanfattning

Regeringen avsätter 395 miljoner kronor under 2013 för 7900 ytterligare årsplatser till yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux). Ett särskilt bidrag har införts till kommuner för att bedriva arbetsplatsförlagt lärande genom lärlingsutbildning inom vuxenutbildningen. 160 miljoner kronor avsätts under 2013 för 2000 nya platser.

Vidare skapas 1500 årsplatser för arbetslösa ungdomar i åldrarna 20-24 år inskrivna i jobbgarantin för unga eller i jobb- och utvecklingsgarantin. De ges möjlighet att med den högre nivån av studiebidraget läsa in grund- och gymnasieskola.

Kommentar

Fortsatta satsningar på yrkesinriktad vuxenutbildning är ett bra sätt att tillvarata allas kompetens och erfarenhet.

Högre utbildning är en rättighet och därför är det en viktig princip att all gymnasie- och vuxenutbildning ska ge grundläggande högskolebehörighet. Därtill ska det alltid gå att komplettera eftergymnasial utbildning för att bli behörig att söka till högskolan. Studentpopulationen ska återspegla samhällets sammansättning i stort. En mångfald inom studentpopulationen innebär en

ökad förståelse människor emellan och bidrar med fler perspektiv på utbildning och forskning, vilket är viktigt för samhälls- och forskningsutvecklingen.

4.5.3 Tillfällig satsning på yrkeshögskolan 2013-2016

Sammanfattning

Nya tillfälliga satsningar görs på yrkeshögskolan med 90 miljoner kronor för 2013, vilket motsvarar 1500 platser. Regeringen beräknar att satsningen kommer uppgå till 180 miljoner kronor per år 2014 och 2015 och till 90 miljoner kronor 2016.

Kommentar

Satsningen välkomnas av samma anledning som ovan.

4.5.4 Utbildning i svenska för invandrare (SFI)

Sammanfattning

50 miljoner kronor per år avsätts för kvalitetshöjande insatser inom SFI för 2013-2015. Vidare har regeringen tillsatt en utredare som ska föreslå hur valfrihet och individuell anpassning kan ökas inom utbildningen.

Kommentar

Det är positivt med kvalitetshöjande satsningar för SFI. Utbildning i svenska för invandrare är avgörande för att ge goda förutsättningar att delta i svensk högre utbildning och viktigt för den breddade rekryteringen till högskolan.

4. 6 Universitet och högskolor

4.6.1 Insatser för ökad kvalitet

Högre ersättning till humaniora och samhällsvetenskap

Sammanfattning

Anslagen för grundutbildning inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi ökar med 600 miljoner kronor för 2013, vilket också aviserats i tidigare budgetpropositioner. Denna ökning ska innebära att ersättningsbeloppet per helårsstudent inom samhällsvetenskap och humaniora ökar med 6500 kronor eller 30 procent jämfört med 2011. Enligt regeringen kommer pengarna från en omfördelning av resurser där medel frigjorts dels genom införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter, dels från indragningen av resurser för inaktiva studenter, de som inte tar några poäng.

Kommentar

Anslaget på 600 miljoner kronor till utbildningar inom humaniora,

samhällsvetenskap, juridik och teologi är välkommet och aviserades redan i förra budgetpropositionen. Eftersom pengarna kommer från omfördelningar är det dock inga nya pengar. 400 miljoner kronor tas från de anslag som gått till studenter som inte tar några poäng, så kallade ”nollpoängare”. Vidare tas 200 miljoner från de medel som frigörs när takbeloppet inte längre får användas för avgiftsbelagda studenter. Skillnaden efter omfördelningen är att resurserna nu specifikt riktas till humaniora och samhällsvetenskap. Det är positivt att regeringen ger ett riktmärke för hur mycket pengar det innebär per helårsstudent eftersom det underlättar för att följa upp huruvida utbildningarna verkligen fått ökade resurser. SFS anser att regeringen bör initiera en sådan övergripande uppföljning.

Sveriges universitetslärarförbund (SULF) menade nyligen i en rapport¹ att höjningen regeringen inför av ersättningsbelopp till humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi riskerar vara ett slag i luften i och med ökade förvaltnings- och lönekostnader.

SFS efterlyser ett i grunden helt reformerat resurstilldelningssystem och att åtgärder vidtas för att stävja den resursurholkning inom högskolan som nu pågått i många år. Enligt SULF:s rapport ”*Fortsatt utbyggnad – Fortsatt urholkning*”² har resursurholkningen sedan mitten på 90-talet lett till ett behov av upp till ytterligare 7 miljarder kronor för hela sektorn.

Kvalitet som mål/Konkurrera med kvalitet

Sammanfattning

Genom att universitet och högskolor ska ta ut en studieavgift av tredjelandsstudenter får takbeloppet inte längre användas för dessa studenter. Därmed frigörs medel, men under 2012 gjordes inte några neddragningar. För 2013 gör regeringen därför, baserat på takbeloppen, anslagsminskningar på 534 miljoner kronor. Regeringen avser använda pengarna till delar av den högre ersättningen för humaniora och samhällsvetenskap, kvalitetsbaserad resurstilldelning och för stipendier till avgiftsskyldiga internationella studenter. Därutöver ska medlen omfördelas för att utöka antalet platser inom medicin och teknik.

Kommentar

Avgiftsfrihet är en grundläggande princip i den högre utbildningen, inte bara som en demokratisk rättighet utan också för att hela samhället gynnas av utbildade medborgare. SFS anser att rätten till en kostnadsfri utbildning gäller alla, oavsett nationalitet. Sverige och svensk utbildning gynnas av att studenter från hela världen väljer att studera här. Det införda systemet med avgifter från studenter utanför Schweiz och EES-området har inneburit en olycklig kvalitetssänkning av den Svenska högskolan. Få studenter kommer hit och avgifterna är många gånger internationellt sett mycket höga, inte minst för dyra utbildningar såsom konstutbildningarna. Den besparing på 534 miljoner kronor som

---

¹ *Fortsatt utbyggnad - Fortsatt urholkning*, Sveriges universitetslärarförbund 2012, sid 9.

² *ibid.*

regeringen redogör för ovan innebär en dramatisk kvalitetssänkning för svensk högskola. Vad SFS anser om stipendier till tredjelandsstudenter redovisas under utgiftsområde sju – Internationellt bistånd.

Renodlade roller för myndigheterna

Sammanfattning

De verksamheter som idag bedrivs på Högskoleverket (HSV), Verket för högskoleservice och Internationella programkontoret för utbildningsområdet kommer den 1 januari 2013 att föras över till två nya myndigheter, Universitetskanslerämbetet och Universitets- och högskolerådet. Regeringen anser sig därigenom få tillgång till en breddad analyskapacitet som innefattar uppföljning, antagning och internationalisering.

Kommentar

Jämfört med det ursprungliga förslaget för myndighetssammanslagningen ingick regeringen, efter påtryckningar från SFS, en överenskommelse med oppositionen där de två nya myndigheterna gavs utökade uppdrag, bland annat omvärldsanalys och främjandet av breddad rekrytering. Den analysverksamhet HSV tidigare bedrivit genom egeninitierade utredningar, har ofta varit mycket viktiga för studentgruppen. Det är viktigt att även den nya granskningsmyndigheten ges förutsättningar att också fortsättningsvis genomföra sådana utredningar, baserade på sektorns egen behovsanalys. Likväl som att främjandet av breddad rekrytering är en angelägenhet för hela högskolan. För att garantera genomförandet måste utökade resurser följa med utökade uppdrag.

När HSV möter representanter för studenterna efterfrågas ofta studenternas perspektiv och verket har med genuint intresse tagit till sig förslag till utredningar som är viktiga för studentgruppen. Studenternas önskemål bör även i fortsättningen beaktas i lika hög utsträckning. Det är viktigt att både den nya granskningsmyndigheten och den nya servicemyndigheten genomsyras av en kultur där studentinflytande är prioriterat och värdesätts.

Resurstilldelning utifrån kvalitet

Sammanfattning

95 miljoner kronor ska fördelas till de lärosäten med utbildningar som har getts omdömet mycket hög kvalitet. Enligt regeringen är det cirka 14 procent av de 500 utbildningar som hittills utvärderats som har bedömts ha mycket hög kvalitet. En minsta ersättning ska vara 60 000 kronor, något som aktualiseras då ett fåtal utbildningar med omdömet mycket hög kvalitet har rapporterat noll antal examina och annars inte skulle få några ökade resurser utifrån kvalitet. Den kvalitetsbaserade resurstilldelningen beräknas uppgå till 195 miljoner kronor 2014. Den beräknas vara fullt utbyggd 2015 och då omfatta 295 miljoner kronor.

Kommentar

Det är viktigt att samtliga aktörers perspektiv på utbildningen tas tillvara i kvalitetsutvärderingssystemet. Det nuvarande systemet tar i för liten

utsträckning tillvara studenternas synpunkter på utbildningen. Att ta hänsyn till studenternas värdering av den egna utbildningen blir än viktigare då bedömningarna ligger till grund för resurstilldelning.

Alla studenters rätt till en utbildning av hög kvalitet måste värnas. Att de utbildningar som bedömts ha mycket hög kvalitet belönas med extra medel skapar incitament som bör ifrågasättas. För att inte endast tjäna syftet att vara en systematiserad överprövning av examensrätter hade ett konstruktivt utvärderingssystem även innehållit mekanismer för kvalitetsfrämjande. Satsningar måste göras på att upprätthålla en bred hög kvalitet i den högre utbildningen. Utbildningens resultat är förvisso *en* relevant aspekt för bedömning av kvaliteten men ges för stor vikt i dagens system. Det gör kvalitetsutvärderingen till en alltför otillräcklig kvalitetsindikator för att påverka fördelningen av högskolans resurser eller indragen examensrätt.

Högskolans utbildningsuppdrag

Sammanfattning

Regeringen menar att sådan utbildning som primärt hör hemma inom gymnasieskolan eller vuxenutbildningen inte bör ges inom högskolan. Om anslag avsedda för högskoleutbildning används för utbildning som skulle kunna ges inom andra utbildningsformer, ifrågasätter regeringen effektiviteten i resursanvändningen. Regeringen avser att följa frågan noggrant.

Kommentar

Regeringen förtydligar inte vilka utbildningar de anser inte borde höra hemma i högskolan. Utbildningars akademiska kvalitet och relevans ska löpande granskas av ansvarig tillsynsmyndighet. Så länge en sådan granskning intygar en utbildnings kvalitet och att den vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund ska varken regering eller annan extern aktör ifrågasätta utbildningens hemmahörande i högskolan. Akademin måste vara helt fri att på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund utforma och bedriva de utbildningar den finner lämpligt.

4.6.2 Insatser för ökad effektivitet

Studenter som inte är aktiva

Sammanfattning

Regeringen redovisar att uppföljningar av studenternas prestationer visar att cirka tio procent av studenterna inte tar några poäng alls på de kurser de är registrerade på. Det motsvarar ungefär 26 000 helårsstudenter eller 900 miljoner kronor. Från och med 2013 dras 440 miljoner kronor in från lärosätenas grundutbildningsanslag. Eftersom försvarshögskolan och de konstnärliga högskolorna inte har någon större omfattning av inaktiva studenter, bör de inte omfattas av indragna medel. De indragna medlen ska vidare återföras till universitet och högskolor i form av höjda ersättningsbelopp för humaniora och samhällsvetenskap samt en satsning för att förstärka den verksamhetsförlagda utbildningen på lärar- och forskollärarytbildningen.

Regeringen påpekar att det är viktigt att lärosätena har interna rutiner för att kontrollera att studenter som inte deltar i utbildningen inte heller ingår i avräkningen mot takbelopp.

Kommentar

Det är rimligt att lärosäten får ersättning för de studenter som är aktiva och studerar. Samtidigt måste det finnas utrymme för osäkerhetsaspekter och avhopp som inte högskolan kan påverka. Det är viktigt att omfördelningen av resurser inte påverkar högskolornas möjligheter att erbjuda ett brett och välplanerat utbildningsutbud, som inkluderar en väl utbyggd distansutbildning.

Att analysera effektivitet

Sammanfattning

Den nya myndigheten Universitetskanslersämbetet kommer att ha som en huvuduppgift, förutom kvalitetssäkring, att undersöka hur effektivt resurserna används i högskolan. Detta håller högskoleverket på att utveckla metoder för enligt 2012 års regleringsbrev.

Kommentar

Det är positivt att den nya myndigheten Universitetskanslersämbetet får som en av sina uppgifter att undersöka resursanvändningen. Regeringen lyfter i budgetpropositionen att det är just effektiviteten som ska granskas. Riksrevisionen har tidigare i år påpekat att systemen för tilldelning av resurser till universitet och högskolor riskerar att motverka både effektiv resursanvändning och kvalitet. Det är positivt att regeringen reagerar på Riksrevisionen resultat genom att tilldela den nya granskningsmyndigheten detta nya uppdrag. Det bör dock framgå att även resursfördelningens effekter på kvaliteten ska undersökas löpande. Bland annat måste samspelet mellan utbildning och forskning utvecklas i högskolan.

Eftersom effektivitet i högre utbildning är en komplex företeelse att mäta för ett rättvisande resultat förväntar sig SFS att synpunkter inhämtas från studenterna i val av nyckeltal och resultatanalys.

4.6.3 Ett förändrat högskolelandskap

Sammanfattning

Regeringen avsätter för 2013 75 miljoner kronor för att stödja frivilliga samgåenden mellan lärosäten. Samma belopp kommer att avsättas för kommande år. Regeringen föreslår att verksamheten vid Högskolan på Gotland inordnas i Uppsala universitet den 1 juli 2013. Detta efter att de båda lärosätena gemensamt ansökt om detta.

Kommentar

Eftersom regeringen uppmuntrar till samgåenden är ett avsatt stöd rimligt. Det är viktigt att samgåenden bygger på fullständig frivillighet och att ett varierat utbildningsutbud över hela landet inte riskeras. Det ska dock påpekas att SFS inte förstår, och ställer sig frågande till, regeringens iver för lärosätessammanslagningar. Det kvalitetsargument utbildningsministern ofta

hänvisar till finner vi ingen som helst grund i. Utfallet av de hittills genomförda kvalitetsutvärderingarna visar dessutom inte på den typ av regionala skillnader som ibland gjorts gällande. Om lärosäten konstaterar ett stort värde och behov av samgående för en stärkt utbildning och forskning ska detta givetvis uppmuntras och ges ekonomiskt stöd för. Men att en politisk agenda för sammanslagningar finns från regeringens sida finner SFS anmärkningsvärt.

4.6.4 Platser i högre utbildning

Sammanfattning

Antalet platser på utbildningar inom medicin och teknik utökas. Det gäller framförallt läkarutbildningen, tandläkarutbildningen, sjuksköterskeutbildningen, civilingenjörsutbildningen och högskoleingenjörsutbildningen. Det ökade antalet utbildningsplatser motiveras med att de införs för att möta arbetsmarknadens behov och studenternas efterfrågan. Utbyggnaden av vissa vårdutbildningar ska enligt regeringen finansieras genom att högskolorna omprioriterar.

För att kompensera de lärosäten som annars skulle fått minskade anslag på grund av omprioriteringarna skapas 4200 tillfälliga platser för 2013-2015. Dessa platser menar regeringen också är befogade på grund av hög efterfrågan på utbildning. Förslaget innebär att universitet och högskolor tillförs 300 miljoner kronor för grundutbildningen 2013. 300 miljoner ska också tillföras 2014 och 2015.

Kommentar

2010 och 2011 inrättades 10 000 tillfälliga platser i högskolan. Tidigare under året har utbildningsministern framfört att dessa inte förnyas och att högskolan måste dimensioneras ner på grund av minskade årskullar. Lärosätena, och även SFS, kritiserade vid höstens terminsstart att antalet studieplatser minskade trots fler sökanden än någonsin.

SFS noterar att flera av de så kallade satsningarna endast utgör omfördelningar mellan lärosäten och ämnen. Lärosätena kompenseras med tillfälliga resurser för de interna omfördelningar som annars hade blivit nödvändiga för att finansiera de permanent utökade utbildningarna inom medicin och teknik. Efter 2015 dras emellertid dessa medel in igen. De tillfälliga utbildningsplatserna döljer därför vad som för lärosätena i praktiken ofta är omfattande nettominskningar av utbildningsplatser.

Det är givetvis positivt att ytterligare utbildningsplatser inom medicin och teknik finansieras. Men på sikt innebär satsningen att minst 4200 utbildningsplatser inom humaniora och samhällsvetenskap försvinner om inte nya resurser tillförs, vilket inte är annat än mycket olyckligt.

De resurser som tillfördes 2010 skulle behövt bli permanenta. Högskolan behöver mer resurser, både till fler studieplatser och för en nödvändig kvalitetshöjning. Reella satsningar för kvalitet i grund- och avancerad utbildning är nödvändiga och tyvärr tvingas SFS konstatera att sådana saknas regeringens budgetproposition.

4.7. *Forskning*

4.7.1 *Ökade anslag*

Sammanfattning

Det statliga anslagen för forskning ska enligt regeringens förslag öka med 1,7 miljarder kronor 2013. Ökningen är ett första steg i den satsning som kommer att presenteras närmare i forsknings- och innovationspropositionen i oktober. Anslagen ska enligt förslaget öka med sammanlagt 4 miljarder kronor fram till 2016.

Kommentar

Investeringar i forskning är nödvändigt för att Sverige ska fortsätta att utvecklas till en kunskapsintensiv och internationellt konkurrenskraftig nation. Regeringens satsning är därför ett välkommet inslag i årets höstbudget. SFS har dock vissa betänkligheter kring fördelningen av medlen. SFS vill i övrigt se att medel öronmärks för omvandling av utbildningsbidrag till doktorandtjänster. Övriga kommentarer kring fördelningen framgår av senare stycken.

4.7.2 *Högre kvalitet och effektivitet*

Ökade anslag till universitet och högskolor

Sammanfattning

De direkta anslagen till universitet och högskolor ska enligt regeringens förslag öka med sammanlagt 900 miljoner kronor till år 2016. Medlen ska i högre utsträckning fördelas till universitet och högskolor utifrån kvaliteten på forskningen vid respektive lärosäte.

Kommentar

En förstärkning av de direkta anslagen till universitet och högskolor ger lärosätena möjlighet att själva ta beslut om långsiktiga satsningar inom forskningen, vilket är glädjande. Att medlen i högre grad ska fördelas utifrån kvalitet är till viss del problematiskt eftersom kvalitet inom forskning är svårsmätbart. Risken är att medlen koncentreras till vissa individer och miljöer på ett sätt som drabbar bredden inom svensk forskning. Att värna om bredden är inte minst viktigt för att säkerställa en god forskningsanknytning inom hela grundutbildningen. Vidare är en brist med dagens kvalitetsindikatorer att de inte tar hänsyn till kvaliteten i forskarutbildningen.

Framstående forskare

Sammanfattning

Regeringen föreslår tre satsningar som syftar till att skapa bättre förutsättningar för särskilt framstående forskare. 2013 satsar regeringen 150 miljoner kronor för att lärosätena ska kunna rekrytera

internationellt framstående forskare, 25 miljoner kronor avsätts för en satsning på yngre kvalificerade forskare och Vetenskapsrådet tillskjuts medel för att skapa ett program för långsiktigt stöd till framstående forskare.

Kommentar

Givetvis är det viktigt att framstående forskare kan och vill verka i Sverige. Det är också bra att regeringen vill satsa på yngre talanger. Men satsningar på en liten elit riskerar att få konsekvenser för grundutbildningen genom att den så viktiga forskningsanknytningen blir lidande. Vi behöver en bredd av forskning som innebär att studenterna får möta forskande lärare inom många olika områden. Att hela 150 miljoner kronor avsätts för att rekrytera internationella toppforskare förefaller för SFS som ett närmast obegripligt resursslöseri eftersom utsikterna att lyckas är mycket begränsade. Det vore både klokare för forskningsutvecklingen och billigare att istället lägga resurserna på rekrytering av unga framtidshopp från andra delar av världen. Dessa skulle då kunna fostras i framstående svenska forskningsmiljöer och bli morgondagens svar på de etablerade elitforskare regeringen idag vill försöka rekrytera.

4.7.7 Nyttiggörande av forskning

Sammanfattning

Regeringen vill möjliggöra för de universitet som i dag inte har innovationskontor att bilda sådana och avsätter 20 miljoner kronor för ändamålet.

Kommentar

En närmare koppling mellan utbildning, forskning och innovation bidrar till att skapa ett kreativt och innovativt klimat i Sverige. Innovationskontoren är centrala i det arbetet. SFS ser positivt på att fler universitet får innovationskontor och tror att kontoren kan bidra till särskilt positiva effekter om de inte bara vänder sig till forskare utan även till studenter.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

4. Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

4.6. Politikens inriktning

Utvecklat regelverk för ökat bostadsbyggande

Sammanfattning

Av budgeten framgår att regeringen anser att det krävs åtgärder för att förkorta handläggningstider för överklagande av ärenden enligt plan- och bygglagen. Åtgärder som lyfts är precisering av inriktningmålen för länsstyrelsens handläggningstider och ökade resurser för länsstyrelsernas och mark- och miljödomstolens handläggning.

Av regeringens hemsida framgår att länsstyrelsen ska tilldelas 30 miljoner kronor extra under åren 2013 - 2016 för att korta handläggningstiderna. För åren 2013 och 2014 föreslås anslaget till mark- och miljödomstolen att öka med 10 miljoner kronor årligen för samma ändamål.

Kommentar

Vägen från idé till färdig bostad måste bli kortare för att öka det byggande av studentbostäder som behövs. Extra medel för att skynda på handläggningstider är därför en väl riktad insats. Eftersom bristen är särskilt stor bland studenter och unga borde särskilda medel tilldelas för att ytterligare skynda på processer som involverar studentbostäder och mindre hyresrätter, något som även regeringens utredare Lennart Sjögren lyfte upp som förslag i sin lägesrapport om studentbostäder.

Åtgärder för att öka utbudet av bostäder för studenter och unga

Sammanfattning

Möjligheten för de lärosäten som får upplåta bostäder till studenter förlängs med ett år till år 2016.

Kommentar

Bostadsbristen för studenter är akut och åtgärder som bidrar till ökat utbud av studentbostäder är nödvändiga. Beslutet att förlänga möjligheten för vissa lärosäten att upplåta bostäder till studenter är därför välkommet. Däremot kvarstår bristen på studentbostäder och få lärosäten har utnyttjat möjligheten att upplåta bostäder till studenter på grund av det inte finns några bostäder att förmedla.

Förbättrade villkor för hyresrätten

Sammanfattning

Fastighetsavgiften för flerbostadshus ska sänkas och tiden då fastighetsavgift inte tas ut för nyproducerade lägenheter förlängs från 5 år till 15 år.

Kommentar

Det råder en omfattande brist på studentbostäder på flera platser i Sverige. En sänkning av fastighetsavgiften och en förlängd period då avgiften inte tas ut är givetvis positivt även för studenterna, men inte tillräckligt. Fastighetsavgiften, som är densamma för ett litet studentrum som för en stor lägenhet, utgör en väsentligt större del av studenters hyra, än för andra hyresgäster. Studenter har dessutom en lägre betalningsförmåga än de flesta andra aktörer på bostadsmarknaden. Utformningen av dagens fastighetsavgift måste därför anses vara helt orimlig. För att byggandet ska ta fart och en rimlig hyresnivå ska säkerställas måste fastighetsavgiften för studentbostäder avskaffas helt.

4.7. Förslag till regeländringar för en ökad privatuthyrning av bostäder

Sammanfattning

Regeringen föreslår ett antal lagändringar som ska göra det lättare för privatpersoner att hyra ut sin bostad. Bland annat föreslås en ändring som gör det möjligt för uthyraren att få täckning för sina kostnader, att det inte längre ska vara möjligt att återkräva pengar för överhyra och att en bostadsrättsägare inte ska behöva ange några särskilda skäl för att få hyra ut sin bostad. Regeringen föreslår även en höjning av schablonavdraget från 21 000 kronor till 40 000 kronor.

Kommentar

Ökad andrahandsuthyrning är ingen hållbar lösning på den bostadsbrist som studenter möter. Det är dessutom oklart hur många potentiella outhyrda lägenheter som finns och vilka effekter regeringens förslag kommer att få. Att lagförslaget dessutom innehåller förändringar som ytterligare försvagar hyresgästens ställning på andrahandsmarknaden är mycket anmärkningsvärt. Studenter har idag redan en mycket otrygg ställning på bostadsmarknaden och förslaget är i detta avseende ett oacceptabelt steg i helt fel riktning. Möjligheten att återkräva hyra i efterhand är en viktig rättighet på bostadsmarknader där det råder stor brist på bostäder. Inte minst studenter blir ofta tvungna att acceptera ockerhyror på grund av sina begränsade valmöjligheter. Det finns även en risk att lägenheter behålls endast för att hyras ut i andrahand, vilket inverkar negativt på de flyttkedjor som frigör lägenheter för unga. Slutligen finns en risk att det nya hyressättningsystemet leder till högre hyror vilket ytterligare riskerar att slå hårt mot studenter.

4.8.4 Innovativt byggande

Sammanfattning

Regeringen avsätter 50 miljoner kronor i statligt stöd fördelat över tre år till innovativt byggande för unga. Stödet syftar till att få aktörer i byggnadssektorn att tänka nytt och kreativt kring bostäder för unga.

Kommentar

Den akuta situationen på studentbostadsmarknaden kräver krafttag. Ett riktat statligt stöd till byggande av bostäder för studenter och unga är välbehövligt. Att uppmuntra aktörer att tänka kreativt och nytt kan vara ett sätt att hitta nya möjligheter att bygga bättre och mer kostnadseffektivt för studentgruppen. De 50 miljoner kronorna till innovativt byggande är ett mycket positivt inslag i årets budget, men det är i dagsläget oklart hur stora effekter på byggandet av studentbostäder det kommer att generera.

4.8.5. 1:5 Boverket

Sammanfattning

Regeringen föreslår att Boverket får i uppdrag att se över regelverket för studentbostäder och bostäder för unga samt för tillfälliga bostäder. Boverket föreslås även få i uppdrag att informera om vilka möjligheter det finns att utforma och bygga dessa bostäder. I budgetpropositionen framgår även att Boverket får anslag för inventeringen av mark för tillfälliga studentbostäder. För ovan nämnda ändamål föreslås verket tilldelas 8 miljoner kronor 2013.

Enligt uppgifter från olika pressmeddelanden från regeringen får kommuner där det råder bostadsbrist 5 miljoner kronor att dela på för att inventera mark för tillfälliga studentbostäder och Boverket tilldelas 3 miljoner kronor för informationsuppdraget.

Kommentar

Att se över regelverken för studentbostäder är en angelägen uppgift för att öka byggandet. Regler som inte är avgörande för en god boendekvalitet bör starkt ifrågasättas och regelverket utformas utifrån studenters behov. Åtgärden är nödvändig om än inte tillräcklig och får inte innebära en oskäligen hög boendestandard utan måste tillgodose studenters behov för återhämtning och trygghet under studietiden.